

ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cetignè“ — Cetignè (Monténégro)

За ЦРНУ ГОРУ поједини број 10 пара.
За СТРАНЕ ЗЕМЉЕ поједини број 20 пара.

БРОЈ 53.

ЦЕТИЊЕ. СРИЈЕДА 4. ЈУЛА 1912. ГОД.

ГОДИНА V.

Цетиње, 4. јула

Испашен је нови фишек против угледа Црне Горе. Али и овога пута само Ђорџићек.

У Биограду сročено и скухано, у Бечу сложено и објављено и крштено тајанственим називом: „Црна Књига“.

Веа Теразије — Беч у овом послу потпуно је јасна.

Црна Књига открива свијету тајне уговоре сусједне монархије са појединим балканским државама. Открива и такве уговоре, који још нијесу ушли у судницу историје, којима још ни рок није истекао!

Или су мјеродавни чиниоци аустро-угарске монархије били веома индискретни, када се могло догодити, да прије времена дођу до јавности њихови тајни државни уговори са балканским државама; или су били индискретни представници балканских држава, кад им се свијема могло догодити да им јавност ухвати такве уговоре. Могао је једну да задеси такви несрећни случај, али више њих никако. Могла је сусједна монархија да буде индискретна према једној од балканских држава, али према више њих у исто вријеме — то није могуће замислити.

Само оволико било би довољно за мисаоне људе, па да с презрењем или са смјехом пријеђу преко те Црне Књиге, као преко једног апашког политичког дјела, које је изведено са више дрскости него памети.

Али ми се ипак заустављамо код те најновије, ма да глупо изведене, гадости против Црне Горе.

У књизи се најприје објављује тобожњи тајни црногорско-аустријски уговор. Демонска рука, која је израдила план, има на нишану само Црну Гору. Ова јој не да мирно спава. Ова јој квари слатке снове својим великим гласом и угледом својега Краља. Уговори с осталим балканским државама објављени су узгред, да се лаковјерни не би досјетили, да је главни нишан Црна Гора.

А ко то највише ради противу Црне Горе, и ко то противу ње упире тежиште својега подземнога роњења — зна већ сав свијет. Чим је угледала свијет Црна Књига и видјело се да се њоме нишани у првоме реду противу Црне Горе, одмах су паметни бацили своје погледе на — Теразије. Један биоградски лист признаје, да је нека тајна рука ту књигу протурала кроз биоградски дипломатски кор и шиљала је у стране дипломатске канцеларије. Да то није она иста рука, која је слала на Цетиње бомбе?

Отворено ћемо изјавити, да се веома чудимо и толеранцији власти у аустријској пријестоници, које су допустиле да се Црна Књига оштампа у Бечу. Толерирајући издавање таквог клеветничког памфлета противу наше земље и њеног владоца са земљишта монархије, аустријске власти огријешиле су се о свој закон о штампи и о обзире

сусједства према Црној Гори. Оне су у овоме случају биле јатак онијех, који су ту паклену радњу уде-силу противу Црне Горе.

Нама је добро познат аустријски прескриптивни закон. Нама је добро познато, да међународна куртоазија налаже једној држави, да са својега земљишта не допусти никакву радњу противу интереса својега сусједа, са којим каже да живи у исправним односима. И кад нам је све то познато, не може нам се замјерити, што чинимо ову примједбу. Ако је све оно, што је у Црној Књизи објављено, одвратна измишљотина, штетна не само нама, него и сусједној монархији, онда нам мора бити јако чудновато ћутање бечког државног одвјетника, који до сад ни прстом није макнуо, да законом потјера пред суд издавача једног памфлета, који штети и аустријске државне интересе и клевета званичне представнике државе, која је монархији сусјед.

Садржином и сврхом овога најповијега памфлета противу наше државе позабавићемо се у идућем броју.

Цетиње, 4. јула

Епископски министар унутрашњих дјела Мак Бена нашао је у својој станици једног застора у својој кабинету бомбу, пуно експлозивног материјала. Мисли се, да су ову бомбу подметнуле савјетнице, које су у пошљеном вријеме узеле да око Мак Бена и Аскија.

Из Цариграда јављају, да ће се ушледе министарске крпе извршити реконструкција кабинета.

И. Скупштина у Србији је у суботу одгодила своје сједнице.

Белгиска комора постала је поприште политичких трагедија. Ни једна сједница не прође без буке и граје. Опозиција се спрема да чак насилно отјера владу. Комора је за то неспособна за свак рад. У народу је велика узбуђеност.

Хроника

Каскање са сензацијама — „Застава“ и њено клеветање.

Каскање за сензацијама. Биоградска „Политика“ не може без клевета и денунцирања. Од како се ушло у траг онима што су покразили поштанске марке у нашој пријестоници, она је већ у два маха покушала да од ове обичне крађе надува баука, који би јој послужио да се може блатом бацити на све од реда и да својим одвратним клеветама и денунцирањима убрља и најугледније људе у нашој земљи. Нарочито јој много боде очи зашто наш лист само регистрова ову ствар и што се опширно не бави њоме, те зато „Цетињском Вјеснику“ подмеће разне одвратности, не би ли га како нагнала да задовољи чаршиску радозналост и објеси о звоно шта је све до сад учињено, као што то „Политика“ и њој равни листови и најмањи догађаји надувају и објесе о сва звона, правећи глупе и грубе сензације на штету и заинтересованих лица и саме истраге. Научена да таквим штивом занима своју читалачку публику и да живи од самијех сензација, „Политика“ се толико дубоко срозала, да је далеко од озбиљности солидности, а о томе колико служи угледу штампе и да не говоримо. Само ми не можемо никако да се сложимо са „Политиком“ и њеним гледиштем о задатку штампе и друштвеном моралу. Ми секао она не руководимо искључиво кшефтом и није нам главно да заголићемо радозналост публике разним сензацијама, па на истини и правичности то било на уштрб, него нам је главно, да својим писањем прво задовољимо општу ствар и да опште интересе не претпоставимо нашим спекулацијама. Зато можемо у доношењу

вијести бити и спори, али не и неправични и штетни; зато ћемо увијек стојати на висини свога узвишеног позива, чак и онда кад „Политика“ лупа као путо у лотра трчећи за сензацијама и свирепо јуришући на истину, само да би сензације биле веће, само да би је што више читали и према томе што више ћарила. Са таквим моралом петпарачких листова ми ништа мислимо, нити хоћемо да се сложимо, па ма „Политика“ колико клеветала и денунцирала. Није далеко вријеме кад ће се и то нагустити и кад ће се на све те сензације гледати с презирањем, онако како на то треба гледати и како се на то у поштености и разборитости свијету гледа. И да није испољена готовост „Политике“ да ову просту крађу експлоатације за своје задње сврхе, које никако не могу да буду дозвољене и поштене, ми не бисмо ни покушавали да својим писањем ометамо рад истраге, као што то ради увијек „Политика“, само да би се што више растурала, али у толико сад више ћемо бити обазривији према овој ствари, увјерени да ће наши судови и знати и умјети да наставе онде гдје су полицијске власти застале и да ће правда бити потпуно задовољена, а кривци по заслуги кажњени. Нека се само „Политика“ брзи убиства младог Ђирића, па нека се покрије ушима и ућути. Како је дивљачки она тај дирљиви крвави, по српску полицију поразни, а по безбједност и сигурност српске пријестонице ни мало ласкави догађај експлоатисала, само да што више награби петпарана од лакоумне публике, па сад ћути као заливена — као да није ништа ни било! Ми нећемо да будемо мазиниозни као „Политика“ и да кажемо да је то зато што је тај крвав догађај доведен у везу с високим лицима у Биограду, али је неоспорно то, да је писање и држање „Политике“ у томе догађају знатно допринијело да остане неосвијетљен.

„Застава“ и њено клеветање. Ново сардска „Застава“ се избезумила. Почела је да просина најодвратније клевете и гадости и да се од силне бестијалности рогуши што је у станици да просне најгубље и најгоре ријечи што у српском језику постоје на све оно што је у Црној Гори и на врховима у њој. И сад задовољно штри као да је постигла тиме Бог зна шта, а не зна јадница да је тим првотицама у очима свега српског поштеног свијета саму себе највише убрљала и изгубила и оно мало важности што је имала. У тој њеној жалосној узлози она нас сад подсећа на онога биг једника из народне приче, који је хтно другоме да натруни, а овамо себи нашкодио!

Силно омрзнуо некакав сељак на свога сусједа и кад није могао никако да му напакости и да га сагре, ма да је чинио све и свја да га ископа и у прах и пепео баца, намисли да му се тешко освети. Једне ноћи прикрао се кући свога сусједа у намери да му угарак под подстрешницу убаци, да му кућу запади и да га живог изгори. Бацено угарак и кад је мислио да је почела кућа да гори вратио се у село међу сељане. Колико он међу њих, у толико се почео неки смрад да осјећа и да мирише на паљево. „Ма људи као да нешто гори!“ сељаци ће. „Гори, како не“, вели надикућа, „зар не чујете гдје бази“. „За Бога, шта ли ће то бити!“ чуде се сељаци. „Хе“, злурало ће се подсмјехнути сав задовољан осветом својом надикућа и по сељацима погледати некако побједоносно: „Изгоре кућа онога крвника и он жив у њој! Зар не чујете како удара на паљево.“ У толико сељацима се отисну поглед на самог надикућу и имађоше шта и видјети: гуњина му сва у пламену, а пламен му чак и по плећима лиже. Но сећи угарак под гуњином да га нико не види, он је био заналио и по ње изгорио. „Како кућа гори, кукала ти мајка од сад па до вијека, кад си се ти љубаче, кам те убио, ка! и што хоће, зло ти у дом, запалио и сав си у пламену!“ И скочише да га спасавају, али док су му свукли одјело и ватру на њему угасили, дотле је био сав у ранама.

Томе „честитоме“ листу остављамо да сам из овога изводи поуку за себе, као што је био поштен српски свијет одавно из писања „Заставе“ стекао увјерена, да оно није ни лијено, ни добро, ни корисно, ни поштено, а најмање да је за углед, добро и корист српског народа.

Поглед по свијету

Влада у Србији

Судећи по писању биоградских листова привремена влада Марка Трифковића као да неће бити дуга вијека. Прва се држала да ће остати до јесени док се поново И. Скупштина састане, али сад све више избија, да постоји тежња, да је замјени друга влада још сад, док је Скупштина на окупу.

Судбина садашње владе још није коначно одлучена. Многи радикални посланици су незадовољни, што је за министра спољних послова постављен досадни ватеник тога министарства, Јован Јовановић, који није радикал, а није ни посланик. У прошлој сједници радикалног клуба председник владе Трифковић брањно је то постављање и потицао је, да је Јовановић радикал и да је за све вријеме свога службовања радио стално по идејама Пашића, Милоановића и Свете Симића. Народно је и то, да је било потребно, да се Јовановић постави за министра спољних послова, да би се очувао континуитет, јер је Јовановић био једини у пошљеном вријеме уз Милоановића, са којим је овај радио све послове и пошљеравао му своје планове. Већина радикалног клуба усвојила је то објашњавање, али су неки посланици још увијек незадовољни, а нарочито зато, што Јовановић није посланик. У Трифковићевој влади има већ три члана, који нијесу посланици, те према томе нијесу ни одговорни Народној Скупштини. Незадовољни посланици су нарочито противни завођењу тога објашњавања.

Исто се тако разликује мишљење радикалних посланика и ради положаја садашње владе. Неки су за то, да Трифковићева влада остане до јесени, али да се празна мјеста попуне. Други су пак зато, да се промјена владе изведе прије јесени. Које ће мишљење надвладати, виђеће се на сједници радикалног клуба која ће се одржати ове недеље, али још сад проналажу тежњу, да нову владу образује Никола Пашић.

Опомена Угарској из Беча

У угарским политичким круговима коментира се као озбиљна опомена мјеродавних високих фактора чланак, што га је бечка „Reichspost“ саопштила под насловом: „Једна ријеч Угарској“. Бавела се садашњим положајем у Угарској узорује чланак на то, да су сви пријатељи изборне реформе већ оданиа љебели, да би стотину министара председника изазвео др. Јадислав пл. Лукач, а баш они неги, који сада највише вичу против неге, били су најдјеренији, да је он човек на свом мјесту. Војна је реформа ријешена. Не користе сада прекопанати у добијених рамама, већ би био сада први пут за противнике Лукачеве, да се користе новом ситуацијом, па да напредују све силе, како би се достигао онај политички циљ, који је једини у стању, да консолидира унутрашње прилике Угарске: поштена изборна реформа. Пут томе циљу сад је отворен. Отпочиње нова политичка ера, ера привредног и социјалног рада. Први корак у том раду мора бити, да се оним слојевима од којих се траже жртве, даду и права, јер је само у сусједној земљи политички рад права гаранција, да ће се њихови приредни интереси штитити и промишати. Изборна је реформа на путу, а ко јој је пријатељ, тај мора ићи тим путем.

Будући рад аустријског парламента

Бечки парламент ће у септембру, чим делегације доврше свој посао, наставити законодавни рад. Наприје ће се бавити разним изјављеним одбора праведног, уставног и порезног, да онда пређе на расправу буџета за год. 1913. За вријеме сједана будућепштанске делегација радиће одбори, да доврше свој посао. Бечки ће парламент засједати до Божића, па је оправдана нада, да ће у том времену ријешити буџет тако, да ће 1. јануара 1913. моћи стати на снагу. Земалски сабори састаће се већим дијелом још у септембру заједно са делегацијама.

Значај састанка царева

Балканско питање остаће за сада неријешено, односно ће се на балканском полуострву сачувати status quo. То је, како дознаје „Frankfurter Zeitung“ из добро упућених петроградских кругова, резултат састанка у Балтичком Порту. Русија је највише изјавила, да ништа неће узроковати опстанак Турске, а Немачка ће се одупријети свим покушајима оних власти, које желе, да садашње запале искористе.

Један страни дипломата изјавио је уреднику петроградске „Вијести“, да је главни значај састанка царева у том, што је положио темељ за зближење тројнога савеза и тројног споразума.

„Echo de Paris“ добија приликом састанка царева у Балтичком Порту из Милана ову вијест: Висока једна политичка личност је изјавила, да ће ваљда непосредна пошљедња састанка царева у

Балтичком Порту бити сазив европске конференције. Ова се додуже неће бавити политиком Италије у Триполису, већ ће морати настојати, да што прије дође до мира. Осим тога бавиће се та конференција неким турским питањима. Држи се, да ће на ово расправљање Турска пристати и да ће бити приморана да призна овај мир.

Побуна у Арбанији

Побуњеници силнији од власти —

Ма колико се из турских кругова настојавало да се омаловажи побуна Арбанаса и крило право стање ствари, ипак све више избија, да је покрет у војсци и међу Арбанасима веома озбиљан и да врло лако може доћи до крупних догађаја у турској царевини, где су власти толико немоћне, да не могу стати на пут овим силним нередима и изредима.

Сад долазе вијести и о кретању Арбанаса у тиланској кази.

Одметнув се од власти, Арбанаси су погубили мудира у Огошту, а кад је постављен нови мудир, Арбанаси су јуришали и на њега. Не могау му се приближити да га смакну, они су му препоручили да одмах напусти Огошт. Видећи се на муци и знајући шта га чека, нови мудир се покорио њиховој заповјести и побјегао из Огошта бобоизирце, само да би живот спасао.

И са самим тиланским кајмакамом није ништа боље. Њега су Арбанаси осудили на смрт и не смије копорнути. Како се ових дана чула велика пушњава у тиланској кази, држало се да је кајмакаму угрожен живот, те му је потекао у помоћ кумановски кајмакам. Шта је тамо било, још се не зна, али се не слутити да добро.

И у скадарском вилајету код Леша дошло је до крвавог сукоба између Малисора и војске. Бој се водило тако силно, да је био велики број мртвих и на једној и на другој страни. Говори се, да је том приликом убијен и сам лешански кајмакам са четири мулазима, а од Малисора, да су погинула два њихова првака Ђето Цок са сином и Ђето Дед. Том приликом, вели се, да су Малисори отели од војске и два тона, а о пушкама и муницији ни броја се не зна.

Исто тако и са других страна стижу вијести о крвавим сукобима, као и о ширењу и јачању покрета како међу војницима, тако и међу Арбанасима.

Како је стање у побуњеним крајевима завладало, најбоље се види и из писања листова у Турској. Тако, између осталог, у њима читамо о општој ситуацији ово: „За ове два три дана ствари су се развијале не може бити несрећније по владајуће кругове. Све што је здраво и честито, све их је оставило. Земља је цијела без разлике вјера и народности противу итихација. Само неколико узурпатора и диктатора, ослањајући се на садању жалосну Скупштину у Цариграду, то не виде или неће да виде. Хоће до краја да измрцваре ову несрећну земљу. Али ближи се крај. Ово дана је из Скопља и околине одбјегло преко хиљаду угледних људи у гору. Шанатом се шире најчудноватије приче. Предсказује се у најскоријем времену преокрет у земљи, нов хуриџет. А тада... Тада ће народ тра-

жити рачуна од тих безбожних људи, од садањег парламента, који су најбезочније газили права народа“.

Као што се види, пред отоманску царевину се не указује ни мало ружичаста будућност чак ни у њој самој!

Српство

Јубилеј биоградске радње. До године навршиће се пола вијека како на биоградској пијаци постоји фирма канцеларског материјала Јевте М. Павловића и Компаније, која је солидношћу својом толико разгранала свој рад, да је данас једна од најугледанијих фирми биоградских, а прва свога реда у Србији. Ове године навршује се четврт вијека како овом радњом управљау њени сопственици Димитрије Живадиновић и Алекса Ђ. Биба и тим поводом они су издали једну укусно штампану и лијепо илустрирану књигу, која има за задатак да у најкрупнијим потезима представи развој и успјехе двије угледне српске фирме. Ова фирма била је прва, која је у нас увела у обичај штампане ценовнике, поред многих других новина, које су њено дјело, па је ето прва, која излази пред своје потрошаче с оваквом књигом, која ће фирми бити само од користи. У књизи се одаје дужно поштовање честитоме оснивачу фирме, великом добротвору српске трговачке омладине пок. Јевти М. Павловићу, па се затим излаже рад и успјеси фирме за вријеме педесетогодишњег њеног опстанка. Фирма Јевте М. Павловића и Компаније једна је од најстаријих српских трговачких кућа, а њени представници су најугледнији грађани и трговци биоградски. Фирма стоји у вези са преко 400 страних фирми и никад од свога постанка до данас није било случаја, да је и с једном дошла ма у најмањи конфликт. Култантност и тачност у сваком погледу једна је од највећих прга ове трговачке куће, које је само солидношћу својом успјела, да свој посао развије до најширих размјера тако, да данас у самој Србији има 1400 сталних муштерија, а ради много и са свима српским земљама и цијелим Балканом, на корист својих власника и потрошача, а на част наше земље. У књизи су слике сопственика фирме, затим вриједнога прокуриста Раде Живадиновића и свега особља, а поред тога читав низ слика, које представљају уређене просторије ове разгранате радње, којој и у будућности желимо да, као и до сад, савјесним радом корисно послужи и себи и нашим потрошачима, служећи на понос својему Српству.

Ђаци као савезнички четници. У права Савеза Трезијене Младехи у Биограду упутила је овој агенци у средњошколску омладину. Данас послије свршене школске године стоји пред нама више од два мјесеца слободног времена. То слободно вријеме, које је одређено за одмор, опорављење, разонођење и провед, може се на разне начине употребити. Управа Савеза Трезијене Младехи жели да и у средњошколској омладини створи пријатно, занимљиво и корисно занимање преко распуста и позива све ученике у савезничке четнике. 7—8 ученика

другова образоваће један вод, 2—3 вода образоваће једну чету. Једну чету обучаваће и водиће један старији четовођа. Чете ће сваког празника и недеље, а по могућству и по више дана, проводити изван вароши у ближој или даљој околини занимајући се четничком обуком: посматрањем природе, читањем трагова, самарањанском службом, сигнализацијом, подизањем и уређењем логора, уређењем чамаца и палатима и путовањем сувим и на води и т. д. Крајњи циљ четничству је подизање здравља, стицање окретности и издржљивости — спрема за практичан живот и спрема за добровољце — извиднике и болничаре у случају рата или друге какве опасности. — Како би лијепо било кад би се и наша омладина ове корисне забаве латила.

Југословенска умјетничка изложба. Четврта југословенска изложба требала је да буде затворена контем прошлог мјесеца, али је сад одлучено, да се не затвара до 12. ов. мјесеца. Ово је учињено зато, да би се пружио могућности да је посјете и они из унутрашњости, а нарочито школска омладина, који о љетњем одмору долазе у Биоград. Посјета је до сад била одлична. До прошле сриједи посјетили су је десет хиљада њих, не рачунајући оне који су имали бесплатан или снижен улаз. Тај десет-хиљадити посјетилац добио је као премију слику „Мртва природа“ од Ђ. Ивановића. Исто тако ће добити премију и онај који буде једнасто-хиљадити. И изложбене слике доста су добро распродане. Двор је купио пет слика, а откупиће још неке, исто тако откупиће неколико слика министарство просвете, општина биоградска, окружни, банке, савез земљорадничких задруга као и многа приватна лица тако, да ће ова изложба постићи поред моралног и лијеп материјални успјех.

Словенство

„Бескућници“ у Бугарској. Из Софије јављају врло занимљив случај како се помажу људи, који немају стана. Око 3000 становника Софије, који се називају „Бескућници“ т. ј. боље рећи: који трпе оскудицу станова, латили су се у недељу са посебним средством, да сами себе у својој неприлици помогну. Они су без ичије дозволе заносјели и ограничили на општинском земљишту разне трајевине, а посебна „комисија“ је „Бескућницима“ та одређена земљишта подијелила. 2600 Бугара и 420 жидова заклело се својим вођама да ће ово насеље и привести. Вође тога чуднога покрета посладе су краљини Елеонори поздравни брзодав, а онда су о свом дјеловању обавјестили власти. Своје пријатељи су позвале, да та одређени дан и у прошлу недељу дођу на „своје“ посјете без оружја. Поштом, која је стигла на лице мјеста, могла је само констатирати готову чињеницу: да су поједини земљишта одређена и ограничена. Ова нова насеобина крштена је краљиним именом. Одређена су градиништа за цркву и за синагогу, за једну бугарску и једну жидовску школу, а као спољни и видљиви знак насеобине одабрана је застава са натписом:

Гладен жандар на пратњи звекну,
А у кули забори се пина:
Духар паде, поспру и јекну
Под Јованов ханџар од челика.

Носи витез од Духара главу,
И к'о гитар бечеде прескаче.
Баца главу вод коња у траву
Клику громко: „Осветиш те вранче!“

Дакле Јован прешке посред њива
Сјече Турке, крчи себи пут:
Духарева глава се цијелила
С вранцем у кал од крви просуте...

Двије буге младе, к'о два крила,
Јецалући бију се у груди:
Стене, једи поље и планина
Од ураина равнотинских људи....

Над агариштем круже иглице црне,
Рој за ројем на љеници пада:
Над Злом Гором зрак пошљених грне,
А ноћ слази врх Старог Града....

Мићун Станојев

Пива бјесни, урад, страховито јечи.
Ложи се о мрке барикаде стјења,
Громко к'о ерџа бунтовничких р'јечи
Звоне валови о груди камења

„Бог нас чувао!“ Власти су изјавиле да не признају ову експроприацију, али тиме нијесу могли преокренути вођа „Бескућника“. Могло би доћи и до крвавих сукоба, не буде ли полиција и на даље тако обзирна као до сад и ако софиска општина не предузме одлучне кораке против оскудице станова.

Берба ружа у Бугарској. У околини Нове Загоре у Бугарској засеђено је 2215 декара ружама. Од једног декара (десет ара) добијено је 75 до 140 кгр. ружиног цвијета или по шест мускала ружиног уља. Један мускал (мјера) уља добија се из 13:20 кгр. Руже су продаване 45 до 75 стотинки један килограм. У сколини Пазарлика овогодишња жетва ружа била је врло слаба. У панађурској околини добијено је од једног декара просјечно 50 кгр. ружиног цвијета. Један мускал ружиног уља искијеђен је из 20 кгр. ружа.

Словенац професор бечке академије. Професорски збор академије лијених умјетности у Бечу предложио је министарству просвете primo et ultimo loco за наслѣдника грађевинског надсавјетника Отона Вагнера архитекта и професора умјетничког запатлиске школе у Прагу Јосифа Пленника. Професор Пленник је родом из Љубљане, а ученик је свога предшасника на академији Отона Вагнера. У стручњачким круговима важи проф. Пленник као врло уважен и одличан умјетник.

Забиљешке

Интересантна слика

Скопљавски Глас Народа обогатио је нашу збирку слика приказом српског народа у отоманској царевини. Излог нам врло интересантну слику једног чифлика који годинама стоји на челу злогласне калке у Скопљу.

Глас га овако прга:

Он је велики господин, лекар на гласу. По цару пошти је Србин и из српских народних фондова плаћа већ 20 година лијечу плату. Уз то је жељезнички лекар са 25 турских лира мјесечно: пропагандни лекар скопљанског аустро-угарског консулата и управник и једини лекар скопљанске аустро-угарске католичке болнице и за сваку од тих дужности има понаоко лијечу награду: дакле три аустро-угарске дужности и три плати, а само једну од српског народа. У српским народним пословима има преко тог утицаја: преферира и сјекнује професоре, учитеље и попове. Прети његови свуда се виде и ако се он често јавно често не може опазити. Најчешће је, вјешт је, бистар је и сивд етичне и ефикас ушних себе незабојењим и главари народни не смју ни на прат од куће без његове дозволе. Њо га не слуша, најчешће га га слуша. Обогатио се има јавне несе, дружи се са великим немачким и аустро-угарским предузимачима, индустријалицама, познаницима, консулом и његовим чиновницима. Што су многе чифлике узели у експлоатацију Њежини, његова је заслуга, као што многа даваа предузећа, пољев од касарна, па све до фабрика, припадају аустро-германским капиталистима. Лекар га је наградио Гвозденом Круном. Али док је предустраваљив према странима, занушта Србе. Не походи свјетованске свечаности, српске велике забаве и све што је српско, док стране забаве посјеђује, иде на благодарене у католичку цркву и т. д.

А Мићун слуша ту домљаву пину,
И хоће да води заплони у недра....
Зајена звоно на старом звоннику —
Вјесник — да му је дошла дружба недра....

Широк плеша и рамена крута
Кроз облак пјена заронише сјејело,
А десна рука к небу подигнута
Пренесе цушке, мач и одијело.

Ври, кључа, кипи душа у Мићуна,
Подуваг лети на врата од храма:
И прво гаче из града пласуна
Десну му руку пла ипакне слома....

Веселе, кикот међу Турке врије....
Где се сабље врховима љубе:
Са манастира већ звоно не бије,
Замукну звоник сред домљаве грубе.

Док Мићун мачем око себи носи
И главу брани од вилла ријеца, —
Асан-бег го мач у десници носи
И хоће први главу од витеза.

Прасну цибарџар с Велестова Јова
Мач бритви кошу Асану из рука,
Кроз сјајне топе, кроз прса широк
Продече зрно мукло, без фијука....

А мач Мићунов попут муње сину:
Крше се сабље из стиснутих шака,
На врата храма врело врши палину,
Замрије шак турскијех пушка.

ПОДЛИСТАК

Из друге књиге

„Стари Мотиви“

Мићун М. Павићевић, Цетинье

Јован Лучић

Сврх Надежа суморне планине
Сунце пламса, грецери и вира
К'о из мрака, из поноћне тмине
Крупне очи крвожедног тигра....

Бој крвави наслутило сунце,
Страшни приказ и урнебосе чека:
У одори златној на врхунице
Глас се к'о бисерна р'јеча.

С Оногшта, на камених кула
Грми, пршти, топ за топом риче:
Као чопор морекијех ајкула
Турски низам жудан крчи, ниче....

Вео сури од дима и праха
Пада пољем, као црне птице,
Развила се одујина плаха
Огинула варош и главице.

Кроз валове и слојеве тмине
Јури витез на хата врхлата,
Оштри челик баца у висине
И рукама гошдијем га хвата....

Вршита, пичи разјарени вранац,
На поздра му пламеним сучу:
Под копита пуца камен еганац,
Докле танад е тврђава фијучу....

Лети пољем помамно к'о хаза,
Поносите устремио главу,
Шикће крива, под ђеном из жаваз
Шкропи пољско цвијеће и траву.

У махнитој јурњави и трип
Вал за валом преко себе баца,
Расули се Јованови брца
Смијешани са гривом у вранаца.

Громки тресак, повика и трка....
Млаз за млазом сунца пољем пада....
Сјају топе на мрка хајдука
К'о у поноћ мјесечина млада.

Стрше кроз Град чањави мунари
К'о вјесници срашнога покола:
Сунце златним ореолом зари
Људе, који ћутке мру на коза....

Хади „Духар мотри коња врана:
Сјајан челик са пенџера шкрину,
Кроз пушчану суматину дана
Млаз загрени на Јована сину.

И кроз груди вранаца зрно авицу
Раздроби се у лезину црну,
И крв мрка по калдрми брзину,
Скочи Јован, а вранац поспру.

Зато „Глас Народа“ тражи одлучно, да тај човек, који је златним везама свопчан са странцима и непријатељима нашег народа, не смије имати никакав, апсолутно никакав утицај на наше народне, српско-православне, црквено-школске послове. Он је, вели, заштитник свега што не ваља у нашим народним пословима.

То је, велимо ми, др. Шушкалић. Др. Г. Дожић је аустриски човек, више и агитије котирија и то јој је јак адут, да буни народ противу новог митрополита и да му туђински жиг преко јавности на чело меће, а њена глава др. Шушкалић није.

Др. Шушкалић служи аустриским надлештвима, двоји, између Нијемце и Аустријанце настанене и госте у Турској, улизује им се и од њих се не одваја тако, да су му они и све њихово у свакој прилици прече него Срби и српске ствари, па злогласна котирија мучи, а више да је други аустриски човек!

Имен, котириски, трабант у Призрену, који заједно са столици митрополитској мјесто Дожића, иде код аустриског консула на ручкове, а не заједно му се, а на др. Дожића се више.

Ето, какви су они!

Црна Књига

Поводом публиковања садржаја тобожњег тајног уговора између Црне Горе и Аустрије из фамозне Црне Књиге београдски лист „Правда“, која је текст тога измишљеног уговора превела, па и осудила, доноси овај епиграм:

Кара-Бозлуци

Црну Књигу? Црној Гори
Потурине дан и гори
Да замесну траг свом мигу.
Сад не може да се спори.
Црна брига писане моји
Што писане црну књигу!

„Вечерње Новости“ доноси опет овај епиграм:

Полакоте!

Што нас спопа тод'ка брига
Што се сауди „Црна Књига“
Што износи Црне Горе
Уговоре?
Црну књигу ми имамо
Црну књигу — црних дана —
Покупила Милошана
Ал' је влада емота само!

Српске земље

Шта то значи?

Гацко, 1. јула

По наређењу државног одвјетништва у Мостару поп Митар Говедарица стављен је у истражни затвор у Гацку.

Као што смо већ раније јавили, државно одвјетништво у Мостару било је још прије пола мјесеца подигло кривичну истрагу противу Говедарице због злочина велеиздаје.

Тај „злочин велеиздаје“ састоји се у томе што се Митар Говедарица са многим другим угледним Србима из Херцеговине за вријеме анексионе кризе склонио у Црну Гору како у оним бурним данима не би био узет на нишан и не би имао неприлика.

Говедарица је уживао гостопримство у Црној Гори све до 1. марта ове године, када се, као многи други, вратио својој кући у Гацко.

Сад га притварају, окривљују и хоће да га казне само зато што је као оба-

*

Враћа се чета у скровишта тврда,
Са манастира звоно бреча, јечи,
Милун под Гарач — на домаку Брда
Крајину брани и ране лијечи....

Гашо Петров

I

Троглава аждаја јаче и звижди
И гломазним репом удара по води,
Рођене чедусте једе — крв свуд брижди,
Њури се и грчи, у врлогу броди....

Пламени млазеви из зена јој сучу,
А језик криви пружила од метра,
Сви крадушти на њој од бјеснила пучу,
Из поздрва бију два студена вјетра.

Када се језером јави барка нека
Цикне и полети као змај од ватре
И снажнијем репом шине из далека
Барку и све људе у њој смрви, сатре.

Страх и трепет хвата груд првих јунака,
Који су свикнули на крв и на ране,
Не нађе се душа једна смјела, јака
Да страшиду овом на медапу стане.

Када први сумрак сађе са висова
Рибари ћутећи носе своје мреже
У језеро баце ради поћњег дова,
Па као помањни свом сеоцу беже.

зрив човек хтио да се у оним бурним данима склони и на све стране се чепрка да се пронађе шта га руководило да ускоче у Црну Гору!

Овај груби поступак према њему произвео је у овоме крају у народу силно запрепашћење и народ се не може довољно начудити зашто босанско-херцеговачка земаљска влада дозвољава, да се са једним човеком као што је Митар Говедарица тако поступа.

То нити је добро, нити је лијено, нити каквом добру води.

Српско друштво „Просвјета“

Скопље, 29. јуна

Прва главна скупштина друштва отоманских Срба „Просвјета“ отворена је 24. ов. мј. у Скопљу у згради српске гимназије. Скупштини је председавао председник управног одбора Петар Лекић, трговац и била је врло лијено посјећена.

Из годишњег извјештаја, који је поднесен скупштини о раду овог српског друштва, види се, да „Просвјета“ има 2 велика добротвора, 1 добротвора, 4 оснивача, 93 помагача и 415 редовних чланова. Прихода је било 32.120 гроша и 32 паре, а расхода 11.876 гроша и 2 паре; и на тај начин чист капитал друштвени износи 20.244 гроша и 30 пара.

Пошто су претресена друштвена правила и у неколико измијењена, приступило се доношењу корисних одлука, те је ријешено, да се набави добар сточни домазлук, да се отвори занатлишка школа, да се мушка и женска дјеца шаљу на корисне занате, да се изврши организација трговаца, да се предузме акција за просвјетљивање народа и т. д.

Том приликом је изабрана нова управа, у коју су ушли: Петар Лекић, трговац, Ристо Огњановић, виши учитељ, Глишо Елезовић, професор, Јован Алексић, професор, Митар Шешлија, референт митрополије, Џвјетко Нешић, Ђакон, Глишо Томић, архитекта, Гашо Богојевић, апотекар, и Јован Поповић, надзор. вилајетских школа; у надзорни одбор су ушли: др. Алекса Станишић, професор, Димитрије Синадиновић, књиговођа, Емилијан Пиперковић, јерођакон, Стојан Сидић, драгоман митрополије, и Трифо Чукић, кројач.

Како се ово ваљано и корисно друштво налази у рукама људи, којима је добро српског народа више на срцу него на језику и који не уживају благовољење познате клике патентираних „првака“ и монополисаних патриота, то оно не само да не ужива благовољење оних који ведре и облаче у име српског народа, него чак им је и на сметњи, те у задњој намјери омаловажавају рад његов и сумњаче поступке управе. Међутим годишњи извјештај и рад скупштине овог друштва јасно је показао како су сва та забадања неоснована и злобна и како се за народ може више учинити тихим и постојаним радом него декламацијама и хуком и буком.

Рад „Просвјете“ је у зачетку, али ако она буде наставила у започетом правцу, ушта не сумњамо, биће од велике користи српском народу у Турској.

II

У разданак Гашо Петров из Цеклина
Креће да на Блату зачне бој крвава,
«Збогом — рече мати. Цени кондир вина,
И за појас ханџар и самокрес стави.

И фијукну Гашо, а пеман се јави,
Високо над барком устремила главу,
Да замахом једним јунака удави
И с мртвим се вине у дубину плаву.

Стегну витез прса, стисну бајде успе:
Раздоби се тине о крадушти жуте,
Али крви нема да проври, да пљусне,
Јер аждаја има панцијере круте.....

У кругу се згрчи гјело хале вито,
Разрогачи очи, страшне к'о два дина,
И заурла сикну громко, страховањо,
Новом снагом јурну к'о махната пина.

И док бјеше силно разјапила жвале
Шину Гашо ножем што му спата даде
Три мртве су главе у језеро пале,
А јунак заморен у свој чамац паде.

Док млазови крви из лешине шикћу,
Из утробе хале покуљаше змије:
У чапцу ускачу, крв и отров сикћу,
А Гашо их редом бије, бије, бије.....

И звјерови поманитали

Гусиње, 21. јуна

Јуче у два сата ноћи појавио се вук у Гусињу, који је дошао из плавског округа, пошто је тамо четири човека ранио. Једноме је сву браду ишчупао. Свршивши посао у плавском округу, ударио је на село Мартиновиће, те је и ту изјуедао три особе. У Гусиње је стигао око јације. Кад је један имам излазио из џамије, вук га је ишчепао за нос, па за тјеме и страшне му ране начинио. Тек што је имама остало, зграбио му је оца. За тим је тумарао од куће до куће и свуд почињо чуда. Изјуедао је многе људе, жене и децу. Пошто се раставио са башибо-зуком, јурнуо је на касарну. Од аскера је тројицу изјуедао. Аскер се тако збунио да нико није знао шта да ради и вук мирно изађе из касарне, па наишавши на неке коње, скочи на њих и неколико их раскомада. Послије се опет врати у касарну. У касарни по други пут изјуеда још два-три аскера, али ту је био и крај његовом шенлуку. Један војник, Србин из Велике, зграби га за уши и изнесе га пред касарну, гдје га је његово друштво разнијело куршумима. Овај побјеснели курјак је ранио више од 20 особа. Становништво се у Гусињу јако уплашило, и нафаганастичније приче испреда, поводом овога заиста ријетког догађаја. Претпостављајући да је ова звјер била бијесна, одмах су сјутрадан сви изјуедани опремљени у Скопље на преглед.

Сад се опет чује у Гусињу да у околини има још тих побјеснелих вукова, те народ још више страхује. Хоће народ вуци да покољу, а српска сиротиња нема чиме да се брани, јер му кордуни нијесу ни бритвице оставили.

Разговор матера с дјецом

— Превео с руског Крсто П. Иванишевић, свршени богослов — (3)

Молитва Господња

Једанпут се Господ, окружен мноштвом народа, којег је славом Својих чудеса приволио био да му шљедује, попео на брдо, да би с висине згодније дао поуку народу. Еванђеље нам даје у свој пуноћи ту необичну проповијед Исуса Христа, и она служи као језро божанственог закона. Свету дужност молитве Господ није могао оставити без тумачења; због тога желећи, нас научити да је што боље испуњавамо и заједно исправити заблуду, урођену томе времену, као да су другаче молитве најбоље, Исус Христос је рекао: *А кад се молити, не говорите много, као незнабошци; јер они мисле да ће за многе ријечи своје бити услышени. Ви, пак, не будите као они; јер зна Отац ваш, шта вам треба ирије молитве ваше. Овако се дакле ви молити: Оче наш, који си на небесима и остао* (Мат. 6. 7—14).

Та молитва, названа молитвом Господњом, најбоља је за нас, зато што нам је њу сам Господ Исус Христос дао. Ево зашто њу црква често употребљава у својим обредима, родитељи њој уче своју малу децу, чим она почну говорити или је сваког дана читамо у јутро и у вече. Старајте се дакле, мила дјецо, да је читате што чешће. Ја ћу вам објаснити сваку ријеч; у ријечима молитве Господње садрже се таква осјећања и мисли, које ви треба да имате у себи, кад је упућујете Богу.

Отче наш, говоримо ми прије свега. И у самој ствари, зар ми нијесмо дјеца Божја? Није ли нас Он створио? Зар нас Он не храни? Није ли нам Он све даровао, све, чак и родитеље, који се тако нежно старају о нама? Зар нам Он у тајни крштења не дарива нови живот? Према томе, Он је наш први и најбољи отац.

Ми Бога називамо оцем *нашим* зато што је Он отац свију људи и зато, што смо се свагда дужни молити један за другог.

Иже еси на небесѣхъ. Бог присуствује свуда; али на небесима присуствује особитим славним обликом, гдје Га Свети-тељи и Анђели прослављају. Небо је пребивалиште Оца нашег, гдје је свакојему од нас код Њега спремљено особити стан. О дјецо моја, чинимо добро на земљи, да би се удостојили, да будемо на небу с Оцем нашим.

Да святит ся Имя Твое! Име је Божије најсветије од свију имена; ми га не можемо боље осветити нашим молитвама; али ми молимо да би Оно било свето и поштовано на цијелој земљи; да не би невјерни били дрски да Га клеветају и да би Га ми свагда изговарали не друкче, већ с највећим страхопоштовањем и љубављу.

Да ђридегъ царствіе Твое. Бог је цар царева, господар свега у свијету; али је

Њему пријатна наша жеља и молитва да се Његово царство заводи у свима срцима. Повјерите Му своја срца, драга дјецо; Он жели њима управљати ради ваше среће.

Да будетъ воля Твоя яко на небеси и на земли. На небу је једна воља, воља Божја, којој се Анђели и Свети у свему драговољно покоравају. Овдје, напротив томе, ми би често хтјели водити себе по својој самовољи: може бити, ми шљедујемо својим укусима и пожулама више него ли закону Божјем. Веома често се нехотично покоравамо онијема, који су од Бога добили власт над нама и рођењем на околности живота које Он допушта или којима заповиједа да буду. У таквом случају, дјецо моја, узалуд ми молимо Бога у молитви, да буде воља Његова, ако је нећемо испуњавати; треба најприје покорити њој наша срца, да би затим искрено говорили: „Боже мој! у мени нема друге воље осим Твоје; ја желим да се Теб покоравам на земљи, као што Ти се Анђели покоравају на небесима“.

Хљебъ нашъ насущный даждь намъ днесь. Тијем ријечима, дјецо моја, ми молимо Бога да нам дарује све, што нам је потребно, како за тјелесни, тако и за духовни живот. Сиромаси, у којих нема нужних средстава за живот, заиста сваки дан очекују од Њега комад хљеба. Богати, који могу купити себи све што им је потребно, треба да су од Бога добили све своје имање. И сви ми иштемо само хљеба, да би се сјећали, да треба да живимо просто и да се задовољавамо малим. Када нам, по милости Твојој, о Боже, пошљеш више него нам је потребно, то Ти ми обећавамо, да ћемо сувишак подијелити сиромасима. Хљеб, који служи као храна за душу, јест благодат Божја, Његова божанствена ријеч и особито пречисто тијело Христово и пречиста крв Његова.

И остави намъ долги наша, якоже и мы оставяемъ должникомъ нашимъ. Опрштење гријехова браћи нашој, који су нас увриједили или нам штету учинили, јест услов без којег нас Бог неће опростити наше гријехове. Бог неће бити милостив према онима, који нијесу према другима милостиви. А каква је несрећа, дјецо моја, не уздати се на милосрђе Његово, које нам је толико потребно! Не будимо дакле осветољубиви; заборављајмо зло и праштајмо га од свега срца, да би Господ такође заборавио наше погрешке и опростио нам их.

И на введи насъ во искушеніе. Бог никада и никога не куша, дјецо моја; Он само допушта да ми бивамо кушани. Ево зашто смо ми дужни сваки дан молити Бога да удаљи од нас, по могућности, случаје, који нас подвргавају несрећи да Га срдимо; ево зашто смо Га дужни молити, да не би пали у искушења, која надмашају наше силе.

Но избави насъ отъ лукаваго. Овом пошљедњом молбом ми молимо Бога, дјецо моја, да би нас Он сачувао од свакога зла, од тјелесних страдања, од озлојеђења срдачних, од правог зла, које произилази од гријеха, који нас чини Божјим непријатељима.

Кратке вијести

Пут руског министра Сазонова у Енглеску. Како октобрстички орган „Голос Москви“ дознаје, упутиће се Сазонов концем овога мјесеца у Лондон, да се лично упозна с енглеским државним секретаром за спољне послове Грејом, и да га извјести о састанку царева у Балтичком Порту.

Чешки сабор. Поуздано се држи, да ће овијех дана бити завршени преговори између Чеха и Нијемаца, те ће се наћи и начин за ријешење питања употребе језика у Прагу. Чешки земаљски сабор састао би се према томе 9. о. мј.

Руски револуционари. Како се поговара, закључили су руски револуционари, да ће напустити терористичку акцију, те да ће активно судјеловати код избора за четврту државну думу.

Талијани у Егејском Мору. „Jeune Turquie“ јавља, да ће Италија послати у Егејско Море неколико подморских бродова.

Главна ратна лука у Русији. Закључено је, да Ревал буде главна лука за балтичко бродовље. Потребне радње отпочеће доскора, а полагању темељног камена присуствоваће цар Никола. Трошкови су прорачунани на 115 милиона рубаља.

Персиски зајам. Русија и Енглеска саопштиле су персиској влади, да је реализовање новог затраженог зајма могуће једино уз услов, ако Персија уступи Русији и Енглеској један низ концесија, међу њима и жељезничку и ако уништи онај

Власник и одговорни уредник **Радомир Кривокапић Орсинићи**.